

Hope College

Hope College Digital Commons

Van Raalte Papers: 1860-1869

Van Raalte Papers

9-5-1860

Letter from G. Wakker to Pieter J. Oggel Published in De Hollander

G. Wakker

Henry ten Hoor

Nella Kennedy

Follow this and additional works at: https://digitalcommons.hope.edu/vrp_1860s

The original documents are held in the Holland Museum. This digitized material is intended for personal research/study only. The original documents may not be reproduced for commercial use in any form or by any means, electronic or mechanical, without permission in writing from the [Holland Museum](#).

Recommended Citation

Wakker, G.; ten Hoor, Henry; and Kennedy, Nella, "Letter from G. Wakker to Pieter J. Oggel Published in De Hollander" (1860). *Van Raalte Papers: 1860-1869*. 11.

https://digitalcommons.hope.edu/vrp_1860s/11

This Book is brought to you for free and open access by the Van Raalte Papers at Hope College Digital Commons. It has been accepted for inclusion in Van Raalte Papers: 1860-1869 by an authorized administrator of Hope College Digital Commons. For more information, please contact digitalcommons@hope.edu.

5 September 1860

Holland, Michigan

A letter written to Rev. Pieter J. Oggel, living in Pella, Iowa, on 24 August 1860 by G. Wakker was published in *De Hollander*. The letter was intended to be an open letter and therefore was published. Wakker sides with Oggel in the current controversy about hymn singing but he asks Oggel to refrain from responding further to Wakker because the controversy disturbs the peace of the community. "...Your comments will not extinguish the strange fire...."

In Dutch; translated by Dr. Henry ten Hoor; revised by Nella Kennedy, March, 2006.

Original in the collection of the Holland Historical Trust.

DE HOLLANDER, September 5, 1860

**Open letter to Rev. P. J. Oggel,
minister of the Divine Word
at Pella**

Very beloved Brother, in our Lord Jesus Christ!

Because through God's grace I hold precious the peace of God's Zion and the welfare of souls, I venture to lay before you for your consideration the following matters, whether it is not better to refrain from writing your opposition to Brother Ploeg in DE HOLLANDER.

The path and direction that he has entered is very lamentable and for me inexplicable and unsupportable for, and by, a pious heart. How can one condemn a congregation (upon invitation of its consistory), gathered together in peace and harmony, having invoked the Lord's name, to elect elders and deacons following the footsteps of the old *Gereformeerde Kerk* [Reformed Church] Church Order, Art. 27? But such a man, Ploeg, stands up without having said a word to the brothers previously, reads a piece in the midst of a peaceful gathering in which he says, among other things, that the practice of our Fathers is contrary to God's word. If the congregation had been possessed of a lesser Christian spirit, she would have become a victim of quarrels and division. For according to this presentation, the congregation had been summoned and gathered by her overseers, with prayer, to do something contrary to God's command.

Perhaps Ploeg did not foresee the enormity of this, yet it became even worse. When it was pointed out to him and he was admonished in a fraternal way, he continued to go on in disseminating it in DE HOLLANDER. But, in addition, he continues and presents to the people such an incomplete and mixed-up piece from the history of the Dutch and French congregations in the Netherlands, that those who do not know the history essentially have to believe a lie. He defames the descendants of our forefathers by quoting Art. 51, although Art. 50 and 52 show clearly the opposite of his statement. Is such action not lamentable, the more so if one will make it look as though it were done out of love for truth and faithfulness? O, if the heart were filled with the fear of God and the love of Christ, to promote the well-being of souls, one would fear to stir up the so dearly bought church of the Lord by such things.

And since I see that [Ploeg] proceeds on this same path, I feel compelled to advise you, in such circumstances, to discontinue your writing. I fear that your comments will not extinguish the strange fire, but that even the slightest appearance of error will, for combative people, be sufficient to despise God's church and break all bonds.

I present this letter to you publicly so that all can see how one needs to decide about such writing and such action, and that simple, but upright souls should not be needlessly upset or trapped and to reject God's holy institutions.

I limit myself only to reveal the first principles which are open to all, and I hope that I will not be compelled further to show such facts again.

With respect, your loving Brother.

G. Wakker

Holland, Mich., Aug. 24, 1860

[Translator: Henry ten Hoor; revision: Nella Kennedy,
March 2006]

The Hollander, 5 Sept., 1860

Open letter to Mr. P.J.Oggel, Minister of the Divine Word
at Pella,

Very dear Brother in ^{our} the Lord Jesus Christ! --

Because through God's grace I ^{hold precious} love the peace of God's
Zion and the welfare of souls I venture to lay before you
Reverence for ^{your consideration} judgment the following matters, whether ~~or not~~
it is ^{not} better to ^{to refrain from} go on further with writing in opposition to
Brother Ploeg in ^{the} Hollander.

The path and direction that he has entered ^{is} ^{very} regrettable
and for me inexplicable and unsupportable with and by a pious
heart. ^{How can we condemn} What might we think, when a congregation (upon invitation
of its Consistory ^{when she} is gathered together in peace and harmony
to elect Elders and deacons, ^{having invoked the Lord's name}
according to ^{as following in the path of the old Genev. Conf.} the traditional (Reformed Church) Church Order, Art.
27, ^{But such} that a man, like Ploeg, stands up without having said a word
to the brothers previously, in the midst of a peaceful gathering ^{and}
reads a piece in which he says, among other things, that the
practice of our Fathers is contrary to God's word? If the
congregation had ^{been} not been possessed of a ^{less} more Christian spirit,
it would have ^{become} been a victim of ^{marvels} anger and division. Because ^{For}
^{according to} following this presentation, the congregation ^{had been summoned and} was gathered by
^{her pastors} its Ministers, with prayer, to ^{do} do something contrary to God's
law. ^{command.}

Perhaps Ploeg did not foresee ^{the enormity of it} this frightful result; yet
it became even worse when it was pointed out to him and he was
admonished in a fraternal way, ^{continued to go on in disseminating} still went forward to publish

it in the ^{De}Hollander. But more, he continues ^{on} and presents to the people such an incomplete and mixed up piece from the history of the Dutch and French congregations in the Netherlands, that those who know not the ^{his}story are ^{essentially have} forced to believe a lie and that, to defame the descendants of our forefathers and to do that ^{making?!} by reference to Art. 51, ^{Even though} meanwhile Art. 50 and 52 show clearly the opposite of his statement. Is such action not ^{lamentable} regrettable, the more so if one will make ^{it} look as though it were done out of love ^{for truth?} and faithfulness? O, if the heart were filled with the fear of God and the love of Christ, to ^{promote} encourage the ^{well-being of} joy of souls, one would fear to ^{stir up} ^{so} upset the dearly bought church of the Lord by such things.

And since I see that ^{one} there are those proceeding on this same path, I feel compelled to advise your Reverence, in such ^{circumstance} a situation, to discontinue your writing; because I fear that your comments will not extinguish the strange fire, but that ^{even} the slightest appearance of ^{error} fault will, for ^{combative} unsettled people, be sufficient to ^{despite} reject God's church and break all bonds.

I present this letter to your Reverence publicly so that all can see ^{how one needs to decide} what ~~decisions must be made~~ about such writing and such ^{action} a ~~method of proceeding~~, and that simple but upright souls should not be needlessly upset or trapped and ^{do reject} God's holy arrangements ~~be rejected~~.

I limit myself only to ^{the} first principles which are open to all, and I hope that I will not be compelled ^{farther} to show such facts again.

With respect, your loving and ~~respectful~~ Brother

G.Wakker

Holland, Mich., 24 Aug., 1860

Tr.: H. ten Hoor

STUKKEN.

Voor de Hollander.
P. J. Oggel.

LESBOEK
Dood."

een verhaal aan van Susan D. Susan klein meisje te lezen, nam zij van Jezus; zoo lief te krijgen, spoedig de vroedvreesch) verliet en wosten en niets dan Zij beminde haar rondom haar in de beste schatten van te zijn om hoog in

vraag gedaan aan allen door hare me. Antwoord: Neen, Een, die beter is dan zij was bemind door Daarbij wordt de leeren wat Susan D. deed, zoo gezegend zijn als

zij ziek en daar werd ljdzaamheid, zachtmoedigheid in openbaar, jegens haren bevalen dan naar die en naar eene andere plaats gezondheid te bevorderen; en naar zijn heen gegaan was en in een dorp van Engeland. Vermeld, dat zij ontslapen vrouwen, in de liefde en Valigmaker en Verlosser. woord aan den lezer gezegd al deze gezegende (dit meisje had) zijn in uw (wilt gij niet nu, in gezondheid en jeugd, zoo leeft te vreezen in het ster-

geschiedenis eene roman- geschiedenis is, kan uit derzelfde echtheid wel niet worden gehooft, dat de leerling (vooreening van Susan D. niet Zondag 33), welke uit dekten, onbijbelsch en ongere worden geproefd, ten 1ste, wat Susan D. deed, en dan zoo gezegend zijn, als Susan D. 2de, "Waarde Lezer! voorregten (gelijk dit meisje) om te verkrijgen); wilt gij gen van uwe gezondheid en dat gij niet behoeft te vreezen

ede, Rom. XI : 36, 1 Cor. I V; 7, Geloofsbelijdenis, art. achismus, Zond. 3 antw. 3,

"Er is heden ten dage, met betrekking tot de Kerk, niets dat meer waakzaamheid vordert, dan deze inrigtingen, welke de Zondags lektuur voor onze jeugd verschaffen. Er was een tijd, dat de boeken voor deze boekverzamelingen gekozen werden uit de godsdienstige klassieken van Engeland en Amerika. Deze waren de goedgekeurde voortuigen van godsdienst waarheid. Thans, echter, om de onderwijzers en scholieren te willen voorzien van een verscheiden voorraad, is er eene groote hoeveelheid werkjes in vele scholen ingevoerd, die, om het minste te zeggen, niet berekend zijn, om tot ernstige gedachten op te leiden. Wij hebben, waarlijk, van gemeenten gehoord, waar de nieuwe romans een geregelden voorraad uitmaken. Ofschoon de zaken niet zoo slecht zijn, als die in het algemeen, is de strekking, erenwel, van onze Zondagschoolboekverzamelingen meer om de smaak der lezers te streelen, dan om de godsdienstige vermogens te versterken of te onderwijzen.

"Tenzij men aan dit kwaad een einde make, moet het noodwendig de fondamente van waarheid en gerechtigheid in de gemeente ondermijnen.

De Sabbathdag is voornamelijk bestemd, om den geest van wereldsche zaken af te leiden, om hem af te rigten tot de pligten en beproevingen des levens, en om hem op te voeren tot de gemeenschap met God. De lektuur, welke hier toe leidt, kan niet te gelijkertijd vermakelijk zijn. Indien de dag besteed wordt met droomerige, gedachtelooze bezigheid der voorbijgaande uren over een werk van verdichting, of eene vermakelijke vertelling van treffende zaken, dan laat dit geen heilzamen indruk na. In tegen-deel, het kind wordt geleid tot eene ontheiliging van den geheiligden tijd, en de ouders worden door de Zondagschool misleid, in de hoop, dat het werk van onderwijs stilletjes voortgaat.

"Dit alles is een strik. En het is verschrikkelijk te moeten denken, dat deze strik in het midden der geheiligde plaatsen en uren van onze godsdienstige instellingen moet gespannen worden." Zoo ver boven genoemd blad.

Wordt Vervolg.

Voor de Hollander.

Verlag der Commissie in betrekking tot den Godsdienstigen Toestand der Kerk.

Vervolg en slot.

Onder de zonden en misdaden reeds aangeduid als het ligchaam van maatschappelijke en nationale onzedelijkheid, is het kwaad der onmatigheid uitstekende, en tot een onderwerp gemaakt van bijzondere overweging voor uwe Commissie, op grond, dat de toeemende verwoestingen van dit kwaad dadelijke tusschenkomst vereischen van al de vrienden van Zedelijkheid en Godsdienst. Er is ook op dit kwaad gewezen in het slot van het Synodaal verslag der Partikuliere Synode van New York en herrinnert, dat onmatigheid toeneemt, en dat jonge lieden meer dan vroeger gevonden worden in plaatsen, waar het geweld van deze verzoeking meest doodend kan zijn. Dat de gevolgen van onmatigheid ontzageblijk en dreigende zijn, is onmiskenbaar, en alzoo dat de dienaren van Christus en vrienden van goede orde en zedelijkheid behooren te waken en te bidden voor hare vermindering en verwijdering. Doch dewijl er geen verschil van denkbeeld bestaat in betrekking tot het karakter en de uitgebreidheid van het kwaad, is er verschil in betrekking tot de wijs, waarop de Kerk deze zaak het best zal behandelen. Het Evangelie bevat het groote middel voor deze en al andere zedelijke kwalen, en waar het toegediend wordt in al de vol-

C. VAN SANTVOORD,
De Hollander Voorzitter.

5 Sept 1860 Voor de Hollander.
Open brief aan den WelEerw. P. J. Oggel, Bedienaar des Goddelijken Woords, te Pella.

Zeer Geliefde Broeder, in onze Heer Jezus Christus!—Omdat mij door Gods genade, de vrede van Gods Sion, het heil der zielen, dierbaar is, waag ik het, om de volgende zaken, Uew. ter overweging voor te leggen, of het niet beter is, om in geen verder schrijven, tegen Br. Ploeg, voort te gaan, in de Hollander.

Het pad en de rigting, die hij ingeslagen heeft, is zeer te betreuren, en voor mij onverklaarbaar en onbestaanbaar met en bij een godvruchtig hart. Wat toch heeft men te oordeelen, als eene gemeente, op de uitnoodiging van haren Kerkeraad, in vrede en vereenigd te zamen vergaderd is, om, onder aanroeping van 's Heeren naam, op het voetspoor der aloude Ger. Kerk, naar Art. 27 van hare Kerkenordeving, Onderlingen en Diakens te verkiezen, dat een man, als Ploeg, opstaat, zonder met de Broeders, er vooraf een woord over te spreken, in het midden eener vreedzame vergadering, een stuk gaat voorlezen, waarin hij onder anderen zegt, dat deze praktijk onzer Vaders, tegen Gods woord is? Was de gemeente met geen Christeliker geest beziel geweest, men had eene proef van twist en verdeeldheid moeten worden. Want, volgens deze voordragt, was de gemeente door huone opzieners, opgeroepen en nu vergaderd, met gebed, om iets te doen tegen Gods bevel.

Misschien had Ploeg er dit gruwelijke niet in gezien; doch, erger wordt het, wanneer hij, er over door ons op gewezen en broederlijk vermaand werd, dan nog voortgaat, om het door de Hollander te gaan verbreiden. Maar meer; hij gaat vervolgens voort, en legt het volk zulk een half en verminkt stuk voor uit de historie der Hollandsche en Fransche Gemeenten in Nederland, dat degenen, die de geschiedenis niet weten, noodwendig eene leugen moeten gelooven, en dat, om het nageslacht onzer voorvaders te smaden, en dat met aanbaling?? van art. 51; terwijl art. 50 en 52 juist en duidelijk het tegendeel van zijn zeggen aantoonen. Is zulk een doen niet jammerlijk te betreuren, te meer, als men het dan nog 't voorkomen wil geven, als of het uit liefde voor waarheid en trouw was?—Ach, was het hart vervuld met de vreeze Gods en de liefde Christi, om zielenheil te bevorderen, men zou schrikken om door zulke dingen de zoo duurgekochte gemeente des Heeren te beroeren.

En, terwijl ik zie, dat men nog op ditzelfde pad voortdruischt, gevoel ik mij gedrongen om Uew. te raden, in zulk een stand van zaken, niet verder uw schrijven te vervolgen; omdat ik vrees, dat uwe opmerkingen het vreemde vuur niet zullen dempen; maar, zelfs de minste schijn van fout, zal, bij woelzieke menschen, genoegzaam zijn, om Gods gemeente te verachten, en alle banden te verbreken.

Dat ik deze letteren Uew. open voorleg, is, opdat een ieder kan zien, wat men van zulk een geschrijf en handelwijs te oordeelen heeft, en eenvoudige, doch opregte zielen niet noodeloos beroerd nog verstrikt zouden worden, en Gods heilige instellingen veracht.

Ik bepaal mij slechts bij de eerste beginselen bloot te leggen, die voor allen openbaar zijn, en hoop, dat ik niet verder gedrongen zal worden, om dergelijke feiten aan te toonen.

Met achting, Ueew. liefhebb. Broeder,
G. WAKKER.
Holland, Mich., 24 Aug., 1860.

Door de kend gema dering der hebben te worden met verpligting Koningrijk ten zeven u en niet den Bezigke moeten be verandering Vriesland

TEXAS.— dat in den Abolitionist aan de slav waterputten prediker wa abolitionist lijks werden slaven tot stichting wa oordeele me

— Ieder verwekkende ning neder te ziekte vaak

— Opeer kratische ble Hamshire en

— Met ee Jersey, verli ter twintigve feef behoord

— In New Lincoln en der ondersch keinsche, ko

— In den zal de strijd Lincoln part is er sprake

— Had C kein onder d aangedronge plank," meul daar hebb van, zoo met stemmen ond de Konventie dat de Repul huizers parti

— De Sta eenigen tijd, Gouverneur telijke reder Liucola verli — De gev die beschuld ven, heeft zie aan zijne v vergeven. waar ze me Welk een at — De ni in Kentucky woont, heeft groote versle tratie partij winnen. W king in Ken — Mr. B iort, in Ken onder andere uitdrücking

"Er is heden ten dage, met betrekking tot de Kerk, niets dat meer waakzaamheid vordert, dan deze inrigtingen, welke de Zondags lektuur voor onze jeugd verschaffen. Er was een tijd, dat de boeken voor deze boekverzamelingen gekozen werden uit de godsdienstige klassieken van Engeland en Amerika. Deze waren de goedgekeurde voertuigen van godsdienst waarheid. Thans, echter, om de onderwijzers en scholieren te willen voorzien van een verscheiden voorraad, is er eene groote hoeveelheid werkjes in vele schoelen ingevoerd, die, om het mieste te zeggen, niet berekend zijn, om tot ernstige gedachten op te leiden. Wij hebben, waarlijk, van gemeenten gehoord, waar de nieuwe romans een geregelden voorraad uitmaken. Ofschoon de zaken niet zoo slecht zijn, als die in het algemeen, is de strekking, evenwel, van onze Zondagschoolboekverzamelingen meer om de smaak der lezers te streelen, dan om de godsdienstige vermogens te versterken of te onderwijzen.

"Tenzij men aan dit kwaad een einde make, moet het noodwendig de fondamenten van waarheid en gerechtigheid in de gemeente ondermijnen.

De Sabbathdag is voornamelijk bestemd, om den geest van wereldsche zaken af te leiden, om hem af te rigten tot de pligten en beproevingen des levens, en om hem op te voeren tot de gemeenschap met God. De lektuur, welke hiertoe leidt, kan niet te gelijker tijd vermakelijk zijn. Indien de dag besteed wordt met droevige, gedachteloze bezigheid der voorbijgaande uren over een werk van verlichting, of eene vermakelijke vertelling van treffende zaken, dan laat dit geen heilzamen indruk na. In tegendeel, het kind wordt geleid tot eene ontheilijging van den geheiligen tijd, en de ouders worden door de Zondagschool misleid, in de hoop, dat het werk van onderwijs stilletjes voortgaat.

"Dit alles is een strik. En het is verschrikkelijk te moeten denken, dat deze strik in het midden der geheiligde plaatsen en uren van onze godsdienstige instellingen moet gespannen worden." Zoo ver boven genoemd blad.

Wordt vervolgd.

Voor de Hollander.

Verlag der Commissie in betrekking tot den Godsdienstigen Toestand der Kerk.

Vervolg en slot.

Onder de zonden en misdaden reeds aangeduid als het lichaam van maatschappelijke en nationale onzedelijkheid, is het kwaad der onmatigheid uitstekende, en tot een onderwerp gewaakt van bijzondere overweging voor uwe Commissie, op grond, dat de toeemende verwoestingen van dit kwaad dadelijke tusschenkomst vereischen van al de vrienden van Zedelijkheid en Godsdienst. Er is ook op dit kwaad gewezen in het slot van het Synodaal verslag der Partikuliere Synode van New York en herrinnert, dat onmatigheid toeneemt, en dat jonge lieden meer dan vroeger gevonden worden in plaatsen, waar het geweld van deze verwoesting meest dooend kan zijn. Dat de gevolgen van onmatigheid ontzagheilig en dreigende zijn, is onmiskenbaar, en alzoo dat de dienaren van Christus en vrienden van goede orde en zedelijkheid behooren te waken en te bidden voor hare vermindering en verwijdering. Doch dewijl er geen verschil van denkbeeld bestaat in betrekking tot het karakter en de uitgebreidheid van het kwaad, is er verschil in betrekking tot de wijs, waarop de Kerk deze zaak het best zal behandelen. Het Evangelie bevat het groote middel voor deze en al andere zedelijke kwa-

C. VAN SANTVOORD,
De Hollander Voorzitter.

5 Sept 1860 Voor de Hollander.

Open brief aan den WelEerw. P. J.

Oggel, Bedienaar des Godde-

lijken Woords, te Pella.

Zeer Gêiefde Broeder, in vuzen Heer Jezus Christus!—Omdat mij door Gods genade, de vrede van Gods Sion, het heil der zielen, dierbaar is, waag ik het, om de volgende zaken, U Ew. ter overweging voor te leggen, of het niet beter is, om in geen verder schrijven, tegen Br. Ploeg, voort te gaan, in de Hollander.

Het pad en de rigting, die hij ingeslagen heeft, is zeer te betreuen, en voor mij onverklaarbaar en onbestaanbaar met en bij een godvruchtig hart. Wat toch heeft men te oordeelen, als eene gemeente, op de uitnoodiging van haren Kerkeraad, in vrede en vereenigd te zamen vergaderd is, om, onder aanroeping van 's Heeren naam, op het voetspoor der aloude Ger. Kerk, naar Art. 27 van hare Kerkenordeuing, Onderlingen en Diakens te verkiezen, dat een man, als Ploeg, opstaat, zonder met de Broeders, er vooraf een woord over te spreken, in het midden eener vreedzame vergadering, een stuk gaat voorlezen, waarin hij onder anderen zegt, dat deze praktijk onzer Vaders, tegen Gods woord is? Was de gemeente met geen Christelijker geest bezielde geweest, men had eene prooi van twist en verdeeldheid moeten worden. Want, volgens deze voordragt, was de gemeente door huane opziensers, opgeroepen en nu vergaderd, met gebed, om . . . iets te doen tegen Gods bevel.

Misschien had Ploeg er dit gruwelijke niet in gezien; doch, erger wordt het, wanneer hij, er over door ons op gewezen en broederlijk vermaand werd, dan nog voortgaat, om het door de Hollander te gaan verbreiden. Maar meer; hij gaat vervolgens voort, en legt het volk zulk een half en verminkt stuk voor uit de historie der Hollandsche en Fransche Gemeenten in Nederland, dat degenen, die de geschiedenis niet weten, noodwendig eene leugen moeten gelooven, en dat, om het nageslacht onzer voorvaderen te smaden, en dat met aanhaling?? van art. 51; terwijl art. 50 en 52 juist en duidelijk het tegendeel van zijn zeggen aantoonen. Is zulk een doen niet jammerlijk te betreuen, te meer, als men het dan nog 't voorkomen wil geven, als of het uit liefde voor waarheid en trouw was?—Ach, was het hart vervuld met de vreeze Gods en de liefde Christi, om zieleheil te bevorderen, men zou schrikken om door zulke dingen de zoo duurgekochte gemeente des Heeren te be-roeren.

En, terwijl ik zie, dat men nog op ditzelfde pad voortdruischt, gevoel ik mij gedrongen om U Ew. te raden, in zulk een stand van zaken, niet verder uw schrijven te vervolgen; omdat ik vrees, dat uw opmerkingen het vreemde vuur niet zullen dempen; maar, zelfs de minste schijn van fout, zal, bij woelzieke menschen, genoegzaam zijn, om Gods gemeente te verachten, en alle banden te verbreken.

Dat ik deze letteren U Ew. open voorleg, is, opdat een ieder kan zien, wat men van zulk een geschrijf en handelwijs te oordeelen heeft, en eenvoudige, doch opregte zielen niet noodeloos beroerd nog verstrikt zouden worden, en Gods heilige instellingen veracht.

Ik bepaal mij slechts bij de eerste beginselen bloot te leggen, die voor allen openbaar zijn, en hoop, dat ik niet verder gedrongen zal worden, om dergelijke feiten aan te toonen.

Met achting, U Eerw. liefhebb. Broeder,

G. WAKKER.

Holland Mich. 24 Aug. 1860.

aan square.
bij het jaar,
aanne geregeld
berigten, mits
de Abonntenen

worden aan

OKKEN.

de Hollander.

Oggel.

BESBOEK,

God."

een verhaal aan Susan D. Susan klein meisje te lezen, nam zij wel voorname van Jezus; zoo lief te krijgen, spoedig de vroedsch (leesch) verliet en kosten en niets dan Zij beminde ha rondom haar in beste schatten van te zijn om hoog in

raag gedaan aan allen door hare me. Antwoord: Neen, die beter is dan was bemind door Daarbij wordt de leen wat Susan D. deed, zoo gezegend zijn als

zij ziek en daar werd zachtmoedigheid, zachtmoedigheid, jegens ha bevalen dan naar die en naar eene andere plaats zedelijkheid te bevorderen; en zij heen gegaan was en een dorp van Engeland. vermeldt dat zij ontslapen vrouwen in de liefde en Valigmaker en Verlosser.

woord aan den lezer geal deze gezegen (in meisje had) zijn in uw (ger); wilt gij niet nu, in zedelijkheid en jeugd, zoo leeft te vreezen in het ster-

geschiedenis eene romani-biedenis is, kan uit derzel-zedheid wel niet worden ch, dat de leering en (voor-bering van Susan D. niet Zondag 33) welke uit de-ken, onbijbelsch en ongere- worden geproefd, ten 1ste, at Susan D. deed, en dan zo gezegend zijn, als Susan ten 2de, "Waarde Lezer (gelijk dit meisje) om te verkrijgen); wilt gij van uwe gezondheid en at gij niet behoeft te vreezen

Rom. XI : 36, 1 Cor. I

7. Geloofsbelijdenis, art.

De kend derin hebb word verpli kni ten za en nie Be moete veran Vr

Te dat i Aboli aan d water predik abolit lijks slaven stichti oordee

verwe ning n ziekte kratis Hams

Jersey ter tw feet be

Lincol der on kensel

zal de Lincol is er s

kein o aangec plank, aldaar van, z stemm

de Kor dat de huizers

I eeniger Gouver telijke Lincol

I die bes ven, be aan zij vergege

waar z Welk e D in Keat woont,

grote tratie I winnen king in

fort, in onder a